

Міщенко В. В.¹, Міщенко М. І.²

¹*Буковинський державний медичний університет, Україна*

²*Чернівецька ЗОШ I-III ступенів №28, , Україна*

Актуальність інклюзивного середовища в Чернівецькій області

Погіршення екологічної та соціально-політичної ситуації в країні негативно позначається на здоров'ї нації в цілому й молоді зокрема. Спостерігається негативна тенденція до зростання відсотку дітей/учнів/студентів з особливими освітніми потребами. Інклюзивне освітнє середовище – один з механізмів, що дозволяє цілеспрямовано вирішувати завдання рівного доступу до освіти та всебічного розвитку дітей з різним станом здоров'я та освітніми потребами. Розглядається актуальність створення інклюзивного освітнього середовища та динаміка його впровадження як по Україні так і в Чернівецькій області зокрема.

Ключові слова: особливі освітні потреби, дитина, інклюзія, освітнє середовище, ресурсна кімната.

Вступ: Внаслідок цілої низки процесів в державі спостерігається стрімке наростання розриву в прибутках бідних та багатих, невинно зростає середній вік населення, зменшується частка працездатних громадян. Перманентна нестача фінансових ресурсів, занепад цілих галузей промисловості, а також періодичне перебування держави в стані політичних криз не тільки не дозволило покращити стан екології в країні, а й призвело до його погіршення. Не зважаючи на різноманітні програми стимулювання народжуваності негативної ситуації з переважанням смертності подолати не вдається. Крім того внаслідок дії цілої низки факторів, як от погана спадковість, складна екологічна ситуації, нездоровий спосіб життя, незадовільний стан медицини не тільки не сприяють збільшенню народжуваності, а й зумовлюють загострення іншої проблеми, збільшення частки дітей з особливими потребами. Прагнення до інтеграції в європейську спільноту чи хоча б досягнення стандартів життя

західних країн зумовило проведення корінних змін в соціально-економічному та політичному житті країни, гостро постало питання соціального захисту громадян, зокрема й дітей особливими освітніми потребами. Кожна дитина, незалежно від наявності в неї тих чи інших фізичних або інтелектуальних відхилень має природне право на освіту, що гарантується й законом України «Про повну загальну середню освіту», а також конвенцією про права дитини [1,2]. З метою забезпечення цього права керівництвом держави проголошено створення інклюзивного освітнього середовища одним із пріоритетних напрямів державної політики. Кожна дитина, незалежно від стану її здоров'я чи матеріального стану сім'ї повинна мати однакові можливості для навчання. Інклюзивна освіта є тим інструментом, який допомагає адаптувати освітню програму та навчальне середовище до індивідуальних потреб учнів, які відрізняються своїми навчальними можливостями. Мета інклюзії - надання учням рівного та справедливого доступу до навчання.

Мета статті – звернути увагу на необхідність створення інклюзивного освітнього середовища для дітей з ООП.

Дослідження теми: На початку 2020/2021 н.р. в Україні в інклюзивних класах приступили до навчання 25 078 учнів, а це без малого в десять разів більше ніж п'ять років тому. Близько 43% від загальної кількості шкіл організували інклюзивне навчання. Практично кожна друга школа в Україні навчає дітей з особливими освітніми потребами [3].

Проблема навчання учнів з ООП, також шляхи її розв'язання досліджувалась в Україні А. Колупаєвою, М. Сварником, В. Синьовою та ін. В своїх працях дослідники вказали на необхідність у зміні підходів до організації надання освітніх послуг дітям з ООП, а також підкреслено потребу впровадження нових форм освіти, які б сприяли інтеграції таких дітей у суспільство. А. Колупаєва (автор першого в нашій державі монографічного дослідження з інклюзивної освіти), В. Бондар, А. Заплатинська, М. Кавун, Ю. Найда, Т. Сак, М. Сварник, В. Тищенко та ін. Їх теоретичні та методичні праці присвячені питанням інклюзивної освіти дітей шкільного віку. Однак, цей

процес має починатись ще з дошкільний навчальних закладів - садочків. Зокрема, окремі аспекти даної проблеми відображено в працях І. Білецької, Л. Білецької, О. Завальнюк.

Основний матеріал: На сучасному етапі розвитку освіти дітей з особливими освітніми потребами пріоритетного значення набуває створення інклюзивного освітнього середовища. У такому середовищі всі вихованці навчаються разом у системі загальної освіти за загальноосвітніми навчальними програмами, що пристосовані до потреб кожної дитини. В Україні інклюзивна освіта почала впроваджуватися з 2009 року через законодавчі зміни, що забезпечили можливість здобуття освіти дітьми з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах та класах, кількість яких з кожним роком стрімко зростає. Так, відповідно до даних Міністерства освіти і науки України [4]:

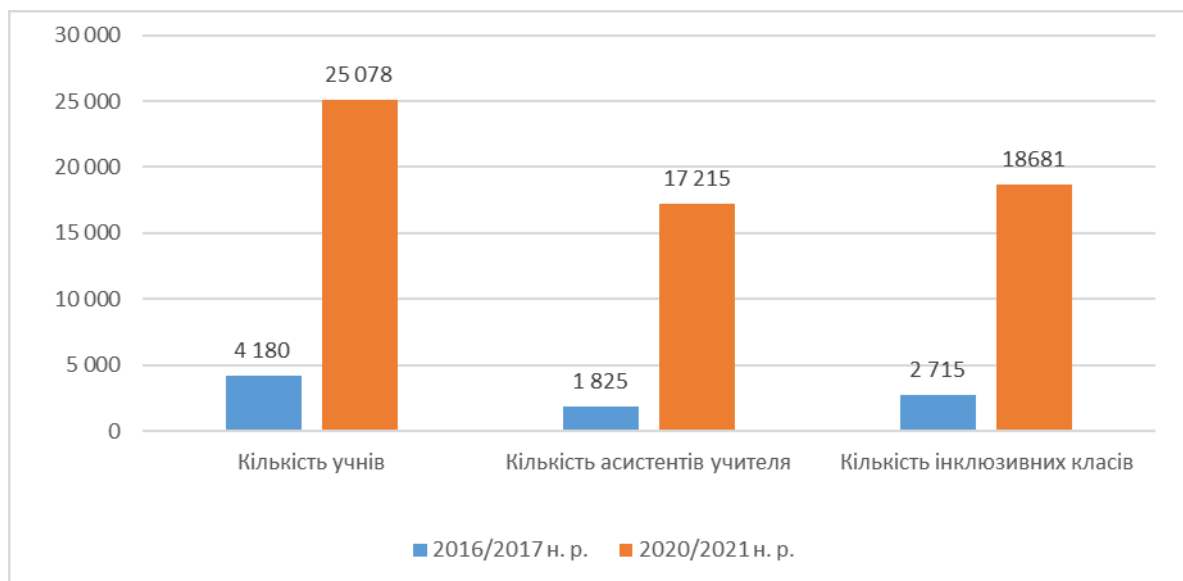

Рис.1 Динаміка впровадження інклюзивної освіти з 2016-2017 по 2020-2021 н.р.

Актуальною стала потреба у створенні належних умов для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному закладі. Саме ці заклади повинні стати центрами адаптації дитини до оточення.

У Чернівецькій області інклюзивне навчання організовується з 2011 року відповідно до Порядку організації інклюзивного навчання в закладах освіти. У 2011/2012 н. р. інклюзивним навчанням було охоплено 35 учнів з особливими

освітніми потребами у 24 класах 18 ЗНЗ [5]. Станом на сьогоднішній день на інклюзії навчаються 842 дітей з особливими освітніми потребами. Вони займаються у 224 школах та 699 класах. Порівняно з минулим роком, кількість таких учнів збільшилася на 191, закладів освіти – на 20, а класів – на 166. Так, в даному році було 93 дитсадки, які відвідували 182 дітей. На Буковинському регіоні в роботі з дітьми з ООП задіяно 679 педагога, 138 асистентів вихователя та 6 тренерів інклюзивного навчання. Крім того в області діє 16 інклюзивно-ресурсних центрів, а в опорних закладах з інклюзивним навчанням обладнали 11 ресурсних кімнат. Всього станом на 2021 рік в Україні є 635 ІРЦ.

Реалізація права дітей з особливими освітніми потребами рівного доступу до

якісної освіти вимагає забезпечення безбар'єрного доступу до закладів освіти та організації безпечного інклюзивного освітнього середовища [6] залишається актуальною і на сьогоднішній день, рис.2. Як бачимо, гостро стоїть питання доступності вже починаючи з другого поверху. Ця проблема фактично в країні ще не починала вирішуватись.

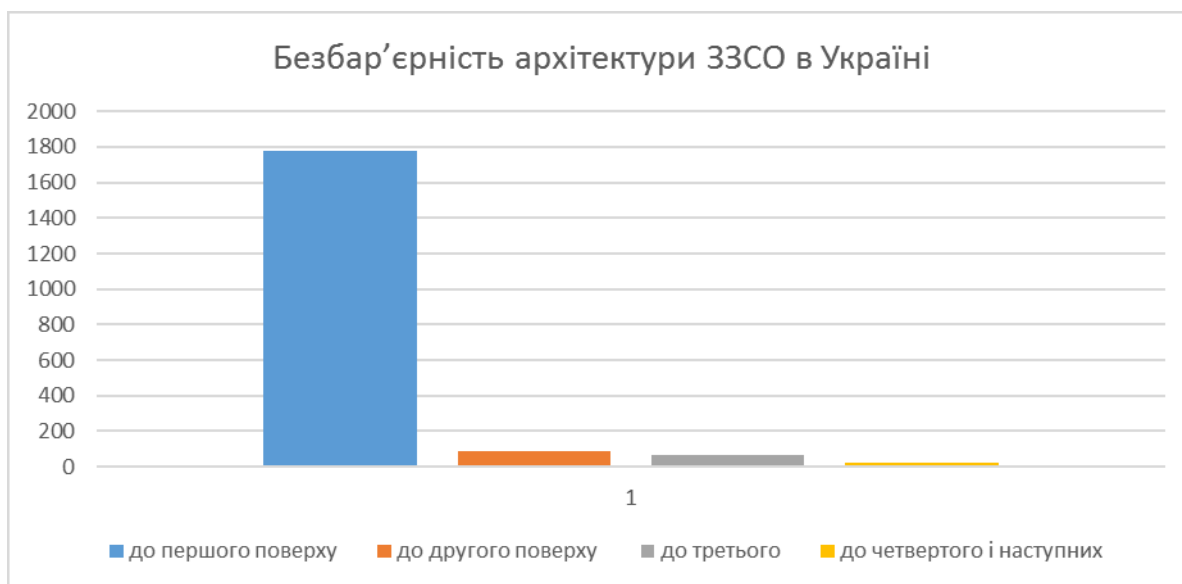

Рис.2 Реалізація права дітей з ООП рівного доступу до освіти та безбар'єрність доступу в закладах освіти

Наразі в Чернівецькій області спеціалісти працюють над підвищенням рівня доступу осіб з особливими потребами до закладів освіти. Так, приведено у

відповідність до нових будівельних норм пандуси у 20 закладах, встановлено 31 кнопку виклику та 7 табличок Брайля й обладнано 5 внутрішніх вбиралень [7] .

Виходячи з вище сказаного ми можемо зробити наступний висновок що роль вчителя, асистента вчителя в інклюзивному класі надзвичайна важлива та відповідальна. У традиційному розумінні, вчитель у школі має чітку роль – доносити інформацію до учнів. Інклюзивний вчитель – вже не просто педагог, він має бути водночас координатором, наставником, менеджером, спостерігачем і психологом.

ВИСНОВОК: В Україні законодавство особам з особливими потребами забезпечує рівні права у отриманні освіти. Широке впровадження інклюзивного середовища в навчальних закладах Буковини довело свою ефективність щодо створення сприятливих умов для реалізації права на освіту для дітей з особливими освітніми потребами, дозволяючи відчувати себе частиною суспільства, знаходити друзів, соціалізуватись. Що ж до інших дітей – впровадження інклюзивної освіти підштовхнуло до розвитку таких позитивних рис як: толерантність, терпимість, повага, навчилась сприймати однолітків, які не схожі на них, такими якими вони є.

Література:

[1] <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

[2] https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text

[3] <https://www.slovoidilo.ua/2021/01/06/novyna/suspilstvo/stalo-vidomo-skilky-ukrayinskyx-shkolyariv-navchayetsya-inklyuzyvnyx-klasax>

[4] <https://mon.gov.ua/ua/statistichni-dani>

[5] <http://oblosvita.com/nklyuzya.html>

[6] <https://www.slovoidilo.ua/2021/01/06/novyna/suspilstvo/stalo-vidomo-skilky-ukrayinskyx-shkolyariv-navchayetsya-inklyuzyvnyx-klasa>

[7] <https://acc.cv.ua/news/chernivtsi/chernivecka-oblast-sered-lideriv-v-ukrayini-za-vprovadzhennyam-inklyuzivnoyi-osviti-65003>